

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)

1

betreft
Voortgang samenwerking in de
afvalwaterketen

ons kenmerk
FLO/U201201925
Lbr. 13/001

datum

07-01-2013

Samenvatting

In het kader van de uitwerking van het Bestuursakkoord water is in september 2012 een inventarisatie gehouden over de voortgang in de regio's. Hieruit blijkt dat in dit jaar goede vooruitgang is geboekt. Gezien het karakter van het uitwerkingsproces (bottom-up) is er verschil in tempo en diepgang in het uitwerkingsproces tussen de verschillende regio's, maar in vergelijking met de situatie van begin 2012 zijn door gemeenten en waterschappen concrete stappen gezet bij zowel beleidsvoorbereiding en investeringsbeslissingen als de gezamenlijke uitvoering van operationele taken.

Het grootste deel van de kosten bij de uitvoering van de beheertaken in de afvalwaterketen hangt samen met keuzes in het proces van beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering. Concrete stappen bij dit onderdeel zijn dus essentieel voor het realiseren van de beoogde kostenbesparingen. In steeds meer regio's besluiten gemeenten en waterschappen het beleidsproces inclusief de programmering van maatregelen gezamenlijk vorm te geven.

De stok-achter-de-deur is uitgewerkt tot een interventieladder waarmee samenwerking wordt gestimuleerd. In dit kader zal er ook een onafhankelijke visitatie plaatsvinden in 2013. Verder zijn de kenniscoaches benoemd en worden middels de website samenwerkenaanwater.nl en bijeenkomsten goede voorbeelden gedeeld.

Aan de leden

informatiecentrum tel. (070) 373 8393	uw kenmerk	bijlage(n) 1
betreft Voortgang samenwerking in de afvalwaterketen	ons kenmerk FLO/U201201925 Lbr. 13/001	datum 01-01-2013

Geacht college en gemeenteraad,

In de brief van mei 2012, kenmerk Lbr. 12/051, berichtte ik u over de samenwerking in de afvalwaterketen tussen gemeenten en waterschappen, zoals overeengekomen in het Bestuursakkoord Water. Dit najaar heeft een volgende inventarisatie plaatsgevonden van de voortgang en het resultaat van de samenwerking in de regio's. Met deze ledenbrief wordt u op de hoogte gesteld van het landelijk beeld.

Achtergrond

In verschillende ledenbrieven bent u geïnformeerd over de samenwerking in de afvalwaterketen en het bestuursakkoord water. De *doelen* zijn:

- Het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen
- Het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen
- Het verminderen van de personele kwetsbaarheid bij de uitvoering van de beheertaken.

- De afspraken in het bestuursakkoord vormen de *middelen* om de beoogde doelen te realiseren en zijn gericht op:
 - Kennisontwikkeling (kosteneffectiviteit investeringen), innovatie en kennisdoorwerking
 - Intensieve samenwerking tussen de gemeenten onderling, tussen de gemeenten en de waterschappen en met andere partijen waaronder drinkwaterbedrijven
 - Cultuuromslag: van inspanning (normgericht) naar resultaat (effectgericht).

Het Bestuursakkoord Water en het nieuwe regeerakkoord

Het Bestuursakkoord Water is in 2011 gesloten met het vorige kabinet. In de stuurgroep water van 13 december 2012 hebben zowel het Rijk als de verschillende koepels uitgesproken door te

willen gaan met de uitvoering van het bestuursakkoord water. Het nieuwe kabinet zet binnen de randvoorwaarden van het regeerakkoord in op het uitvoeren van het bestaande bestuursakkoord om zo de doelen op het gebied van kostenbesparing, kwaliteit en kwetsbaarheid te realiseren in 2020.

Het landelijk beeld van de voortgang

In de bijgevoegde factsheet is het overzicht van de voortgang en het resultaat van de aanpak in de afvalwaterketen samengevat. De gegevens in de factsheet hebben betrekking op de situatie in september 2012.

Uit de inventarisatie van september jl. blijkt dat in 2012 goede vooruitgang is geboekt. Gezien het karakter van het uitwerkingsproces (bottom-up) is er verschil in tempo en diepgang in het uitwerkingsproces tussen de verschillende regio's, maar in vergelijking met de situatie van begin 2012 zijn door gemeenten en waterschappen concrete stappen gezet bij zowel beleidsvoorbereiding en investeringsbeslissingen als de gezamenlijke uitvoering van operationele taken.

Aandachtspunten samenwerking

Om de beoogde doelen van het bestuursakkoord te behalen, geven de gemeenten en de waterschappen gezamenlijk invulling aan het uitwerkingsproces. Naast het gezamenlijk handelen zullen de organisaties ook zelf in eigen huis keuzes moeten maken.

In het bestuursakkoord is een mijlpaal opgenomen die aangeeft dat eind 2012 in 75% van de regio's effectief wordt samengewerkt. Uit de overzichten in de factsheet blijkt dat in de regio's bij verschillende werkprocessen van de afvalwaterketen effectief wordt samengewerkt. Na een uitgebreide verkenning en voorbereiding in het uitwerkingsproces is de uitdaging voor de komende periode om "door te pakken" en concrete besluiten te nemen over de gezamenlijke uitvoering van (onderdelen van) de beheertaken.

Het grootste deel van de kosten bij de uitvoering van de beheertaken in de afvalwaterketen hangt samen met keuzes in het proces van beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering. Concrete stappen bij dit onderdeel zijn dus essentieel voor het realiseren van de beoogde kostenbesparingen. In steeds meer regio's besluiten gemeenten en waterschappen het beleidsproces inclusief de programmering van maatregelen gezamenlijk vorm te geven.

Een van de uitdagingen voor de komende periode is om bij de invulling van het beleidsproces ook rekening te houden met het thema duurzaamheid en innovatie. In de routekaart voor de afvalwaterketen zijn hiervoor inspirerende voorbeelden opgenomen, die ook een bijdrage kunnen leveren aan het verhogen van de doelmatigheid. In de ledenbrief van oktober 2012, kenmerk Lbr. 12/095, bent u hierover geïnformeerd.

Uitvoering interventieladder in 2013

In het Bestuursakkoord Water is een 'stok-achter-de-deur'-afspraken opgenomen voor het geval de uitvoering van de afspraken in het BAW over de waterketen onvoldoende voortgang en resultaat heeft in relatie tot de geformuleerde doelen voor 2020.

Deze afspraak is uitgewerkt in de vorm van een interventieladder. In de ledenbrief van mei 2012, kenmerk Lbr. 12/051, bent u hierover al geïnformeerd. De interventieladder kent drie treden:

1. stimuleren/faciliteren van samenwerking (door o.a. website, bijeenkomsten en kenniscoaches);
2. visitatie en beoordeling door een visitatiecommissie;
3. interbestuurlijk toezicht (IBT) door de provincie bij onvoldoende voortgang.

De interventieladder is gericht op de achterblijvers. De kennis en ervaringen van de koplopers zal worden benut om de achterblijvers te stimuleren het uitwerkingsproces te versnellen en verdiepen. Niet alle treden hoeven derhalve in iedere regio te worden doorlopen.

De opbouw van de interventieladder past bij het karakter van de afspraken in het Bestuursakkoord Water, waarbij gemeenten en waterschappen ruimte voor maatwerk hebben en verantwoordelijk zijn voor de keuzes die zij maken in het uitwerkingsproces van de aanpak voor de afvalwaterketen.

In de stuurgroep Water van 13 december 2012 jl. hebben het Rijk, VNG, UvW, VEWIN en IPO ingestemd met de voorgestelde uitwerking van de interventieladder. De visitatiecommissie zal naar verwachting medio 2013 van start gaan.

Voortzetten van landelijke ondersteuning

Op de website www.samenwerkenaanwater.nl kunt u op de hoogte blijven van de landelijke en regionale ontwikkelingen, van goede voorbeelden in het land en de *grand design* van de samenwerking. Verder is er een periodieke nieuwsbrief beschikbaar waarin actuele ontwikkelingen en interviews met betrokkenen zijn weergegeven.

Graag nodigen wij u uit om de informatie uit de eigen regio met anderen te delen door dit op te sturen naar: samenwerkenaanwater@gmail.com. De gegevens zullen worden verwerkt door de werkgroep Ondersteuning die bestaat uit leden afkomstig van gemeenten en waterschappen.

Inzetten van kenniscoaches

Om de samenwerking in de regio te kunnen ondersteunen zijn er kenniscoaches zijn geselecteerd en opgeleid. Op de website van de Stichting RIONED (www.riool.net) vindt u meer informatie. De kenniscoaches kunnen door hun hoogwaardige kennis en/of procesvaardigheid nieuwe impulsen geven aan samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. De regio kiest de kenniscoach, bepaalt planning en inzet van een kenniscoach en de vraag die zij aan hem/haar stellen. De inzet in dagen is beperkt en zijn rol is dus per definitie aanvullend en ondersteunend. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu neemt de helft van de kosten voor zijn rekening.

Voor informatie en vragen over de kenniscoaches kunt u terecht bij de coördinator van het programma Kenniscoaches bij Stichting RIONED, Gert Dekker, tel. 0318-631111 of gert.dekker@rioned.org.

Voor meer informatie over de voortgang van de samenwerking in de afvalwaterketen kunt u contact opnemen met Reginald Grendelman: reginald.grendelman@vng.nl of 070-3738061.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'P' followed by a horizontal line and some smaller scribbles.

mr. R.J.J.M. Pans
voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.

Voortgang en resultaat aanpak afvalwaterketen

Stand van zaken najaar 2012

In het Bestuursakkoord Water (mei 2011) zijn afspraken gemaakt over onder andere het vergroten van de doelmatigheid in de waterketen. Onderdeel van deze afspraken is de aanpak voor de afvalwaterketen door gemeenten en waterschappen. De regionale uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen is in volle gang. In het land vindt in circa 60 deelgebieden de regionale uitwerking van de afspraken van het bestuursakkoord plaats.

Kostenbesparing, verminderen kwetsbaarheid en verhogen kwaliteit en innovatievermogen

Een belangrijk doel van de afspraken in het Bestuursakkoord Water over de aanpak voor de afvalwaterketen is het realiseren van besparingen op jaarlijkse kosten die oplopen tot € 380 miljoen in 2020. De besparingen zorgen voor een beperking van de kostenstijging (minder meer) en resulteren in een gematigde lastenontwikkeling in de periode t/m 2020.

In de ledenbrief over de voortgang en het resultaat van de aanpak afvalwaterketen van mei jl. is een overzicht gegeven van de financiële resultaten van de aanpak. Hetzelfde zal plaatsvinden medio 2013. Omdat op dit moment geen nieuwe informatie beschikbaar is over de lokale lastenontwikkeling, richt deze factsheet zich op de voortgang van het uitwerkingproces in termen van regionale doelen, maatregelen en de uitvoering van maatregelen.

Voortgang en resultaten regionaal uitwerkingsproces

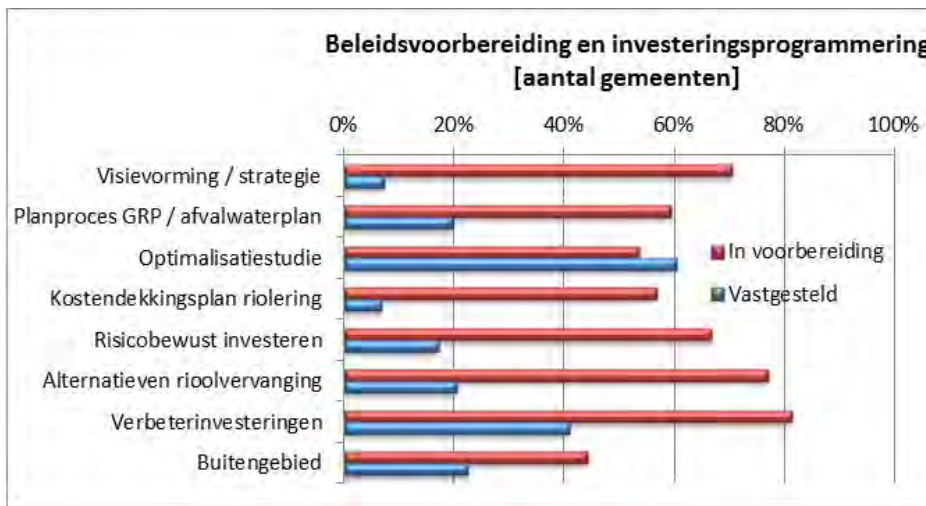
De regionale uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen is in volle gang. De dialoog tussen gemeenten onderling, waterschappen onderling en tussen gemeenten en waterschappen wordt in het hele land gevoerd. Dit leidt tot concrete (bestuurlijke) afspraken over effectieve samenwerking bij de uitvoering van de beheertaken. In de afgelopen 1,5 jaar zijn al veel resultaten te zien. Gezien het karakter van het uitwerkingsproces zijn er regionale verschillen in tempo en diepgang; een aantal (koploper)regio's ligt voor op het schema van de mijlpalen van het bestuursakkoord, terwijl andere regio's zich extra moeten inspannen om tot vergelijkbare concrete resultaten te komen.

In de figuren 1 t/m 5 is een overzicht opgenomen van de voortgang en concrete resultaten van het regionale uitwerkingsproces. Het landelijk beeld is gebaseerd op een inventarisatie van VNG en de Unie van Waterschappen in september 2012. Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het uitwerkingsproces voortvarend is opgepakt, de noodzaak van samenwerking algemeen wordt gedragen en dat er belangrijke stappen voorwaarts zijn gezet in vergelijking met de situatie in januari 2012.

Bij de intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en met waterschappen kan onderscheid worden gemaakt tussen (a) beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering en (b) de uitvoering van operationele taken. Het karakter van de werkprocessen en de keuzes die in het kader van het uitwerkingsproces aan de orde zijn, verschillen. Het grootste deel van de jaarlijkse kosten in het beheer van de afvalwaterketen hangt samen met keuzes die worden gemaakt in het proces van beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering.

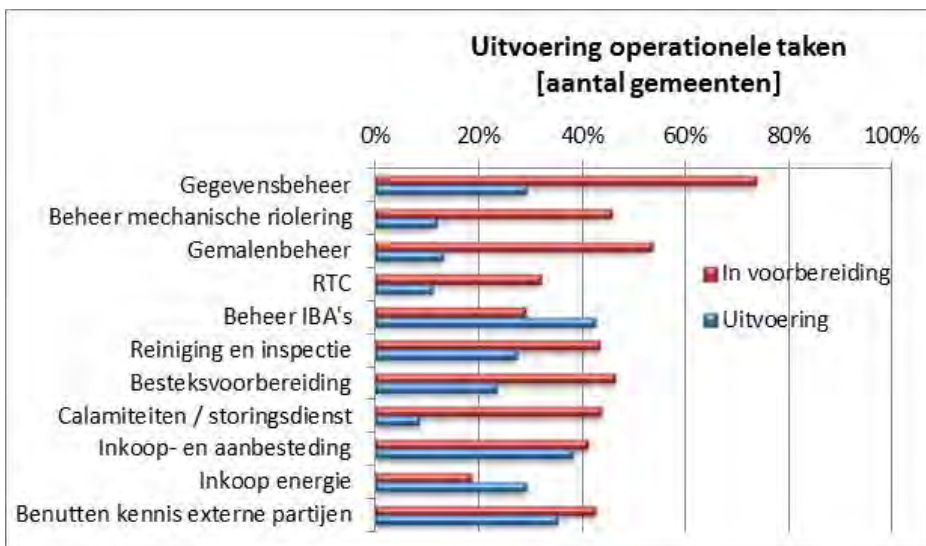
Figuur 1 geeft een landelijk overzicht van verschillende onderdelen in het proces van beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering, uitgezet tegen het (percentage van het) totaal aantal Nederlandse gemeenten.

Figuur 1: Onderdelen gezamenlijke beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering

Figuur 2 geeft een overzicht van verschillende werkprocessen in de uitvoering van operationele taken, uitgezet tegen het (percentage van het) totaal aantal Nederlandse gemeenten.

Figuur 2: Onderdelen gezamenlijke uitvoering operationele taken

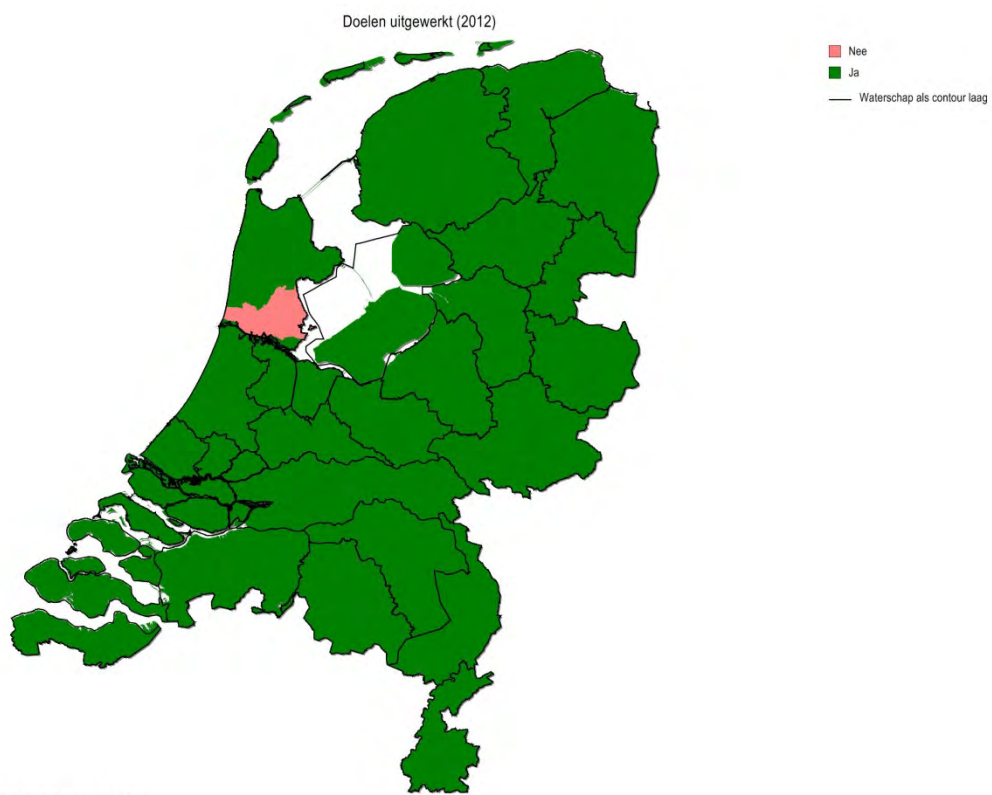

Figuur 3 geeft op kaart een beeld van de voortgang van het uitwerkingsproces in de verschillende regio's. Uit figuur 3a blijkt dat in vrijwel heel het land regionale doelen en ambities zijn geformuleerd. Deze zijn vastgelegd in o.a. bestuurlijke afspraken, intentieovereenkomsten en regionale bestuursovereenkomsten. Uit figuur 3b blijkt dat in een groot deel van het land ook al maatregelenprogramma's zijn uitgewerkt om de gezamenlijk vastgestelde doelen in 2020 te realiseren.

Figuur 4 geeft op kaart een beeld van de voortgang op het deelproces 'gezamenlijke beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering' van de verschillende regio's. Uit figuur 4a blijkt dat er in verschillende delen van het land in meer en mindere mate gezamenlijke heroverweging / ontwikkeling plaats vindt van beleid en investeringsprogrammering. Het gaat hierbij o.a. om vervangingsinvesteringen voor riolering en zuivering en om verbeterinvesteringen voor waterberging, afkoppelen, bergbezinkbassin e.d. Het formeel vaststellen van deze heroverweging is nog geen gemeengoed (figuur 4b) en vindt veelal plaats in reguliere plannen die 1x per 4 of 5 jaar worden opgesteld en vastgesteld. Het aantal regio's dat beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering gezamenlijk invult is in de periode van januari 2012 – september 2012 gegroeid.

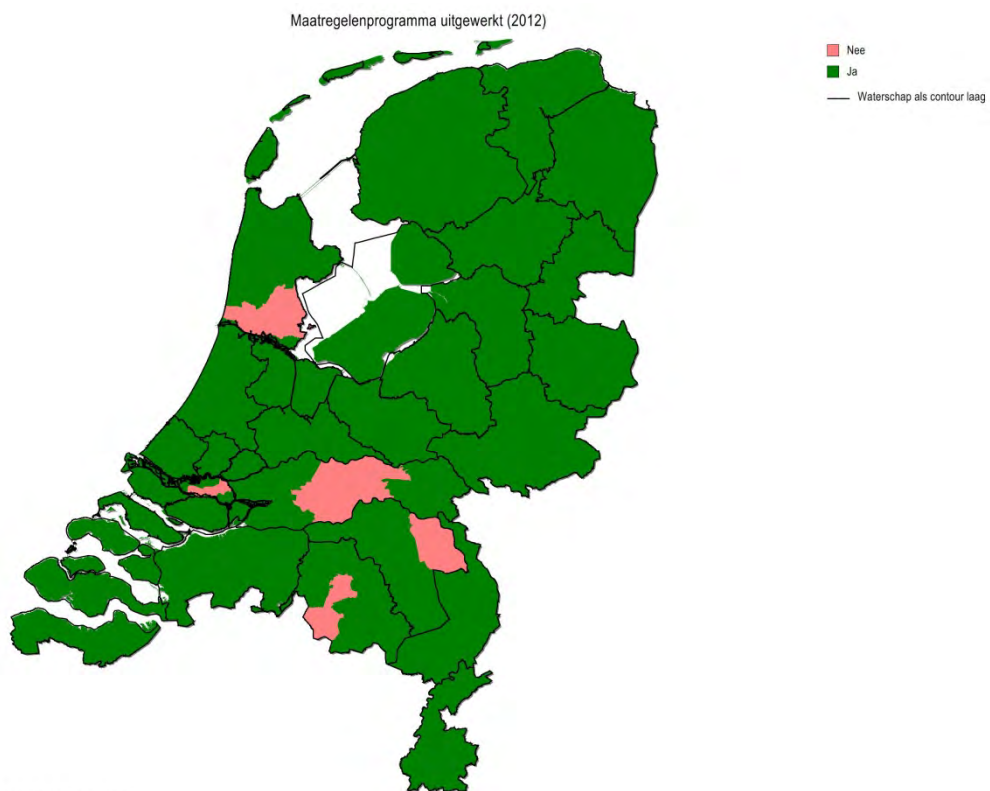
Figuur 5 geeft op kaart een beeld van de voortgang van de gezamenlijke uitvoering van operationele taken in de verschillende regio's. Uit figuur 5a blijkt dat er in verschillende delen van het land in meer en mindere mate onderzoek naar en voorbereiding van gezamenlijke uitvoering plaats vindt. Het gaat hierbij o.a. om meten, gegevensbeheer, gemalen beheer, reiniging en inspectie, beheer en onderhoud IBA's e.d. In een kleiner deel van het land is inmiddels concreet sprake van gezamenlijke uitvoering van operationele taken (figuur 5b). Het aantal regio's dat operationele taken gezamenlijk uitvoert is in de periode van januari 2012 – september 2012 gegroeid.

Figuur 3: Voortgang regionaal uitwerkingsproces , september 2012
(a) regionale doelen voor 2020 uitgewerkt

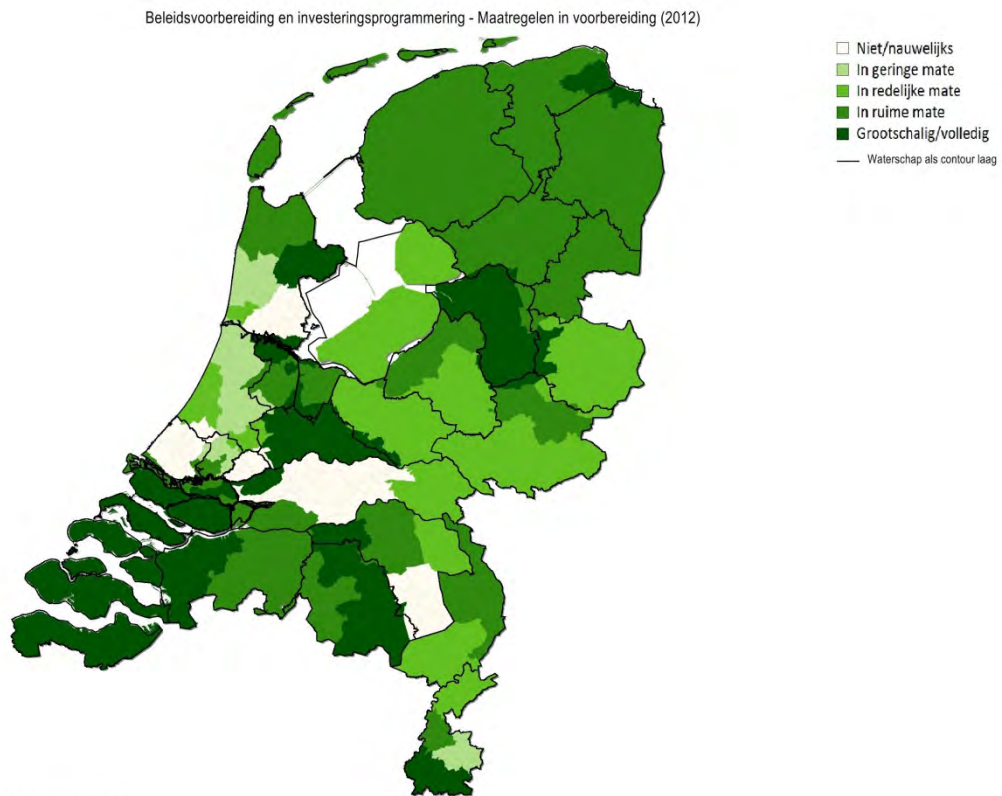
Bron: Monitor BAW Doelmatigheid afvalwaterketen (sept 2012)

(b) maatregelen programma 2012-2020 uitgewerkt

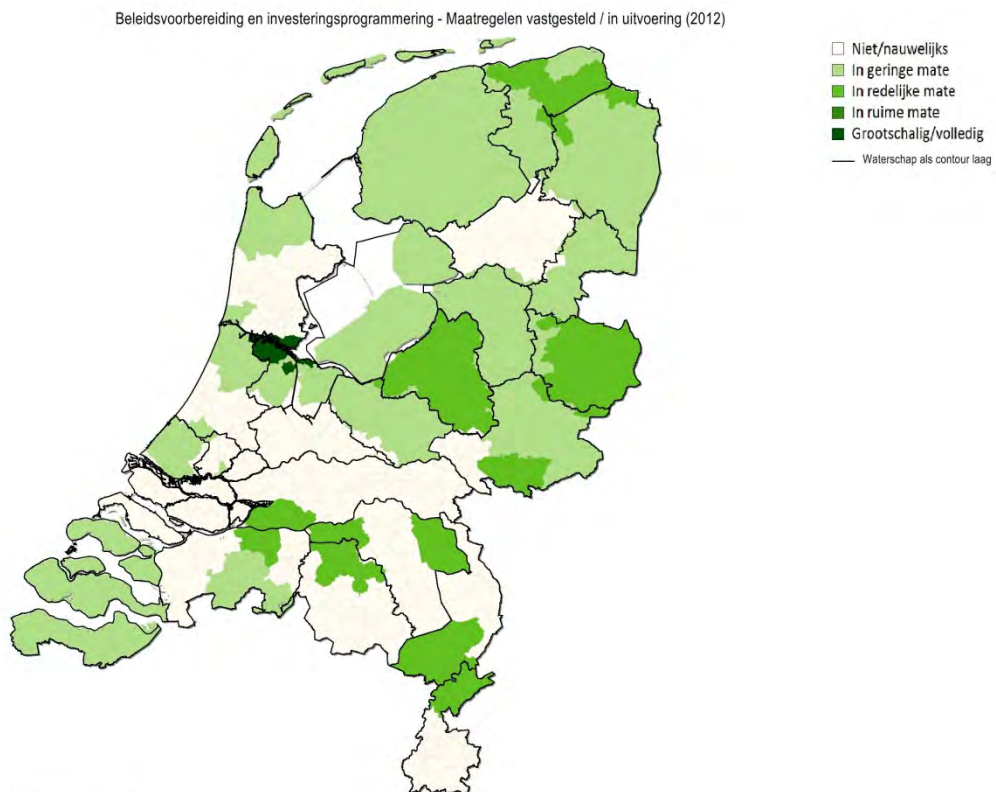
Bron: Monitor BAW Doelmatigheid afvalwaterketen (sept 2012)

Figuur 4: Gezamenlijke beleidsvoorbereiding en investeringsprogrammering, september 2012
(a) uitwerking vindt plaats

Bron: Monitor BAW Doelmatigheid afvalwaterketen (sept 2012)

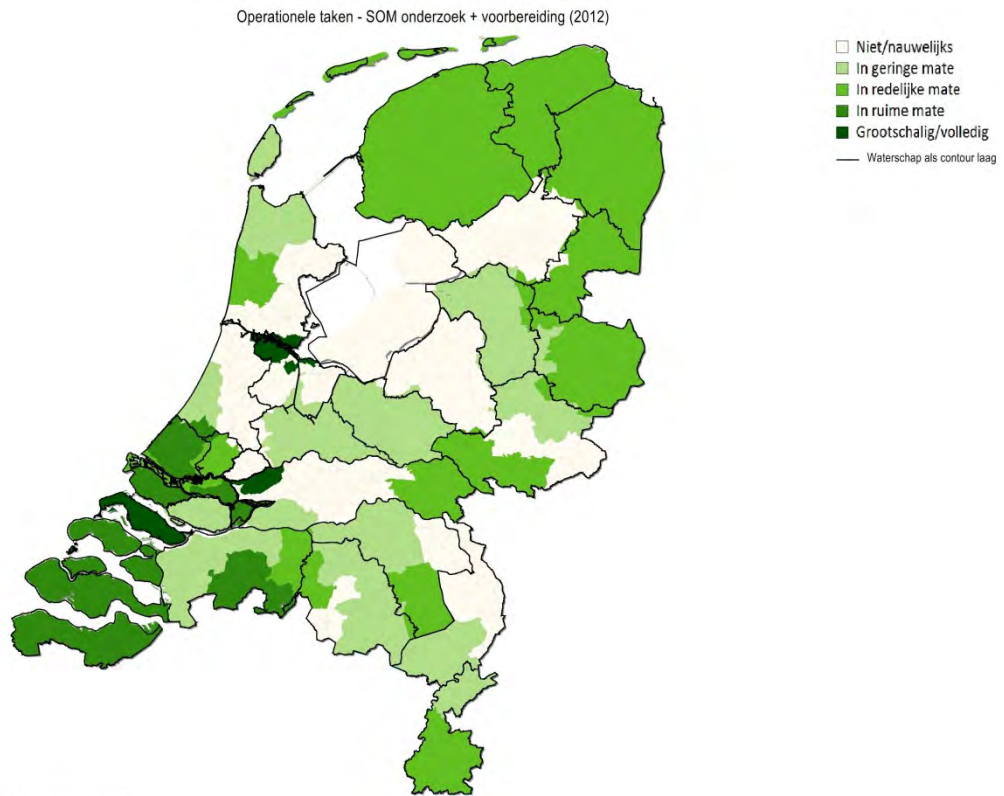
(b) uitwerking vastgesteld

Bron: Monitor BAW Doelmatigheid afvalwaterketen (sept 2012)

Figuur 5: Gezamenlijke uitvoering operationele taken, september 2012

(a) in onderzoek en voorbereiding

(b) gezamenlijke uitvoering vindt plaats

